

جلسه ۷۵

خلاصه صورت مجلس روز شنبه ۲۴

شهر ربیع الاول ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد.

صورت مجلس روز شنبه ۲۱ قرائت گردید دو فقره تلگراف واصله از تبریز و باد کوبه

راجع باستقراض داخلی قرائت گردید.

تلگراف واصله از رفسنجان راجع بغسارات وارده از سیل قرائت شد رئیس اظهار داشت چنانچه مجلس تصویب نماید کمیسیون اعانه تشکیل شده ترتیبی برای این کار بدهد.

راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع به مرخصی یکماهه آقای افتخارالواعظین برای مسافرت خراسان قرائت و بطوریکه کمیسیون تصویب نموده بود رأی بقبام و قعود گرفته و مرخصی یکماهه ایشان تصویب گردید.

چهار فقره راپورت کمیسیون معارف و کمیسیون معاسبات و کمیسیون بودجه و کمیسیون قوانین مالیه راجع بخلاصه اعمال آن کمیسیونها قرائت شد. طرح قانونی از طرف آقای ادیبالتجار راجع باحتکار غله پیشنهاد شده بود قرائت و بکمیسیون مبتکرات رجوع گردید.

در این موقع شروع بانتهای امضای هیئت هیئت رئیسه گردید بدو برای انتخاب رئیس و رفته توزیع واخذ رأی گردید.

آقایان میرزا احمد و آقا سید حسین اردبیلی و محمد هاشم میرزا بحکم قرعه بمعیت یک نفر منشی استخراج آراء نموده آقای مستشارالدوله از (۶۱) نفر نمایندگان حاضر با اکثریت (۴۴) رأی بریاست مجلس شورای ملی منتخب گردیدند.

پس از آن برای انتخاب نایب رئیس اول رأی گرفته آقایان فهیم الملک و ابوالقاسم میرزا و صدرالعلماء بحکم قرعه استخراج آراء نموده و نتیجه بطوری که ذیلا مندرج است حاصل گردید عده نمایندگان حاضر (۶۲) نفر آقای حاج سید نصرالله ۲۹ رأی آقای نواب ۲۰ رأی آقای ممتازالدوله ۱۰ رأی

چون اکثریت تام حاصل نشده بود مجدداً رأی گرفته و آقای حاج سید نصرالله از (۶۲) نفر نمایندگان حاضر با اکثریت (۳۷) رأی بسمت نایب رئیس مجلس شورای ملی انتخاب شدند.

برای انتخاب نایب رئیس دوم رأی گرفته آقایان ادیبالتجار و سلیمان میرزا و آدینه محمدخان بحکم قرعه استخراج آراء نمودند و آقای ممتازالدوله از (۶۲) نفر نمایندگان حاضر با اکثریت [۳۷] رأی بسمت نیابت ریاست مجلس شورای ملی منتخب شدند پس از آن برای انتخاب چهار نفر منشی و رفته توزیع و بطریق انتخاب جمعی رأی گرفته شد آقایان حسنعلی خان و دکتر اسمعیل خان و تقی زاده بحکم قرعه استخراج آراء نموده و بطوریکه ذیلا مندرج است نتیجه حاصل شد.

عده نمایندگان حاضر (۶۲) نفر . معز الملک (۴۵) رأی معاضد الملک (۴۱) رأی میرزا مرتضی قلیخان (۳۳) رأی وزیرزاده (۳۰)

رأی شاهزاده سلیمان میرزا (۲۴) رأی آقایان نواب و ذکاءالملک هر یک (۱۴) رأی چون مطابق آراء فوق معز الملک و معاضد الملک و میرزا مرتضی قلیخان با اکثریت تام انتخاب شده بودند برای انتخاب یک نفر دیگر در ثانی و رفته توزیع واخذ رأی گردید. نتیجه این طور حاصل شد عده نمایندگان حاضر (۶۰) نفر وزیر زاده (۲۸) رأی شاهزاده سلیمان میرزا (۲۲) رأی در این نوبت هم چون اکثریت تام حاصل نگردیده مجدداً رأی گرفته و در نوبت ثالث آقای وزیرزاده از (۶۱) نفر نمایندگان حاضر با اکثریت ۳۴ رأی بسمت منشی انتخاب شدند پس از آن برای انتخاب سه نفر مباشر و رفته توزیع و بطریق انتخاب جمعی رأی گرفته شد آقایان آقا شیخ رضا و وحیدالملک و ابوالقاسم میرزا بحکم قرعه استخراج آراء نموده و نتیجه بطوریکه ذیلا مندرج است حاصل شد عده نمایندگان حاضر ۶۰ نفر آقا میرزا کیخسرو ۶۰ رأی آقای وکیلالتجار ۳۵ رأی آقای میرزا ابراهیم خان ۲۶ رأی آقای معین الرعایا (۱۹) رأی فهیم الملک (۱۷) رأی چون آقای میرزا کیخسرو بالاتفاق و آقای وکیلالتجار با اکثریت تام انتخاب شده بودند لهذا برای انتخاب مباشر سیم مجدداً رأی گرفته و آقای میرزا ابراهیم خان از ۶۰ نفر نمایندگان حاضر با اکثریت ۳۳ رأی بمباشرت مجلس شورای ملی منتخب گردیدند در این موقع بحکم قرعه شروع به تعیین شعبات ششگانه گردید و بطوری که ذیلا مندرج است نمایندگان محترم برای شعبات مزبور ذیلا معین شدند .

شعبه اول - وزیر زاده - صدرالعلماء - معین الرعایا - وحیدالملک - معزالملک - موتمن الملک - منتصرالسلطان - آقا شیخ اسمعیل - میرزا کیخسرو - صدیق حضرت - ابوالقاسم میرزا آقا سید محمد رضا .

شعبه دوم - مستشارالدوله - دکتر امیرخان - حکیم الملک فهیم الملک - نواب - میرزا مرتضی قلیخان - متین السلطنه - آقا سید حسین اردبیلی - میرزا داودخان - دکتر اسمعیل خان - حاج آقای شیرازی .

شعبه سوم - آقا میرزا احمد - اسدالله میرزا - دکتر علیخان - حاج محمد کریم خان - ناصرالاسلام - معاضد السلطنه - معتمدالتجار - حاج مصدق الملک - سلیمان - میرزا - آقا میرزا محمد صادق - آدینه محمدخان .

شعبه چهارم - حاج فاتح الملک - میرزا - محمدنجات وکیلالتجار - حسنعلی خان - افتخارالواعظین - حاج میرزا رضاخان - حاج سید نصرالله - محمد هاشم - میرزا - ادیبالتجار - ذکاء الملک - حاج شیخ علی شعبه پنجم - آقا سید حسین کزازی - میرزا محمد - علیخان تربیت شبیانی - معاضد الملک - آقا سید ابراهیم میرزا اسمعیل نویری - حاج میرزا آقا - میرزا ابراهیم خان تقی زاده لسانالحکماء میرزا اسدالله خان .

شعبه ششم - ممتازالدوله - آقا شیخ علی شیرازی قوامالاسلام - حاج وکیل الرعایا - آقا سید جلیل - عز الملک - آقا شیخ ابراهیم - آقا شیخ محمد - آقا شیخ محمد حسین - حاج محمد اسمعیل کاشف - آقا شیخ رضا - در این وقت از طرف رئیس رابع ساعت اجازه تنفس داده شد مجدداً جلسه تشکیل و راپورت های شعبات راجع بانتهای

هیئت رئیسه خود و اعضاء کمیسیونهای بودجه و مبتکرات و عرایض و مرخصی بطوریکه ذیلا درج میشود قرائت گردید .

از شعبه اول آقای موتمن الملک بریاست و آقای صدیق حضرت نایب رئیس و آقای وزیرزاده منشی آقای وحید الملک بمخبری شعبه منتخب آقای آقا سید محمد رضا بعضویت کمیسیون مبتکرات و منتصر - السلطان بعضویت کمیسیون بودجه و شاهزاده ابوالقاسم میرزا بعضویت کمیسیون عرایض و مرخصی انتخاب گردیدند .

از شعبه دوم - آقای مستشارالدوله بریاست و آقا سید حسین اردبیلی نایب رئیس و آقا میرزا مرتضی قلیخان منشی و آقای فهیم الملک به مخبری شعبه منتخب آقای حاج آقا بعضویت کمیسیون عرایض و آقا سید حسین اردبیلی بعضویت کمیسیون مبتکرات و آقای دکتر اسمعیل خان بعضویت کمیسیون بودجه انتخاب شدند .

از شعبه سوم - شاهزاده اسدالله میرزا بریاست و شاهزاده سلیمان میرزا منشی و آقای ناصرالاسلام بعضویت کمیسیون عرایض و مرخصی آقای میرزا احمد بعضویت کمیسیون مبتکرات انتخاب گردیدند از شعبه چهارم - آقای حاج سید نصرالله بریاست و آقای حاج میرزا رضا خان منشی آقای افتخارالواعظین بمخبری شعبه منتخب آقای حسن علی خان بعضویت کمیسیون بودجه آقای ادیبالتجار بعضویت کمیسیون عرایض و مرخصی آقای ذکاءالملک بعضویت کمیسیون مبتکرات انتخاب شدند

از شعبه پنجم - آقای تقی زاده بریاست آقای میرزا ابراهیم خان منشی آقای لسانالحکماء بمخبری شعبه منتخب آقای شبیانی بعضویت کمیسیون عرایض و مرخصی آقای میرزا محمد علیخان تربیت بعضویت کمیسیون بودجه و شاهزاده لسانالحکماء بعضویت کمیسیون مبتکرات انتخاب گردیدند

از شعبه ششم - آقای ممتازالدوله بریاست آقای آقا شیخ ابراهیم نایب رئیس آقای قوامالاسلام منشی آقای کاشف بمخبری شعبه منتخب آقا شیخ محمد بعضویت کمیسیون عرایض و مرخصی آقا شیخ ابراهیم بعضویت کمیسیون مبتکرات آقا سید جلیل بعضویت کمیسیون بودجه انتخاب شدند

رئیس اظهار داشت بمناسبت بی ترتیبی عمل خبازخانه و کمی نان شاهزاده اسدالله میرزا از وزارت داخله استوالی داشتند و معاون وزارت داخله هم برای دادن توضیحات در اول جلسه حاضر شدند لکن بمناسبت انتخابات موکول بجلسه آتیه گردید و دستور جلسه روز پنجشنبه انتخاب اعضای کمیسیونها دائمی و سه نفر نماینده بجای نمایندگان مستعفی خواهد بود

(مجلس یکساعت از شب گذشته ختم گردید)

جلسه ۷۶

صورت مجلس روز پنجشنبه ۲۶ شهر

ربیع الاول ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و نیم قبل از غروب بریاست آقای مستشارالدوله تشکیل صورت مجلس قبل از آقای معاضدالملک قرائت کردند

ابوالقاسم میرزا - بنده چون در کمیسیونهای دیگر بهتر میتوانم خدمت نمایم از عضویت کمیسیون عرایض استعفا میدهم.

وکیل التجار - بنده خبر ورود دو نفر از نمایندگان را بزنجان در تلگراف دیدم و حال آنکه از مسافرت و مرخصی آنها در مجلس مذاکره نشده بود.

رئیس - چون يك كاری بود که خیلی اهمیت و فوریت داشت و اگر موقوف با اجازه مجلس میشد موقع میگذشت این بود که بنده اجازه دادم که بعد بمجلس اطلاع بدهم و مطابق نظام نامه داخلی رئیس این حق را دارد که در صورت فوریت اجازه بدهد و هنوز موقع آن نشده بود که مجلس را مسبوق نمایم.

متین السلطنه راپورت کمیسیون داخله را در خصوص کار هائی که در مدت تشکیل در کمیسیون مذاکره شده بود قرائت شده آقای ناصر الاسلام را در چهار جلسه غائب نوشته بودند چون کمیسیون داخله کار منظمی نداشته بود که جلسات آن معین باشد و هر زمان کاری رجوع میشد پس بایستی اطلاع بدهند که اعضاء حاضر شوند و در این چهار جلسه که بنده را غائب نوشتند بنده اطلاع از انعقاد کمیسیون نداشتم.

متین السلطنه - صورت حاضر و غایب از روی کتابچه کمیسیون که بخط منشی کمیسیون است نوشته شده شاهزاده لسان الحکما راپورت کمیسیون نظام و مبتکرات راجع باعمال تشکیل آنها و دکتر اسماعیل خان - راپورت کمیسیون فوائد عامه را قرائت کردند.

(شاهزاده ابوالقاسم) راپورت کمیسیون عرایض را در خصوص تظلم اشخاصیکه حقوق دیوانی آنها در هژده السنه قطع شده بود قرائت شده کمیسیون از مجلس کسب تکلیف کرده بود.

رئیس - در خصوص کلیه مقطوعات وزارت مالیه همین روزها جوابی بمجلس نوشته ولی چون قابل توجه است باید در يك جلسه مینوی خوانده شود تا رای آقایان نمایندگان معلوم شود شاهزاده اسدالله میرزا سئوالی داشتید از معاون وزارت داخله در خصوص آن.

اسدالله میرزا - اگرچه تمام نمایندگان در تمام امور این مملکت شریکند ولی نمایندگان طهران که بنده یکی از آنها هستم بیشتر از سایر آقایان باید در آسایش اهالی این شهر کوشش و مراقبت داشته باشند ولی بدبختانه بسکه وضع امروزه طهران در خصوص نسان طوری شده است که مردم آنیکه باید از صبح تا غروب مشغول تحصیل معاش و فکر کسب باشند از صبح تا ظهر باید بی تحصیل نان بروند آنهم نان مشوش که باعث ناخوشی و مرض آنها خواهد شد و بنده امروز برخودم لازم دانستم و سایر آقایان نمایندگان شاید همراه باشند که از معاون وزارت داخله سئوال کنم که علت کمی نان چیست و مسئول این کار کیست و امیدوارم که جواب ایشان ما را قانع کند زیرا که پریروز بعضی از آقایان بواسطه سختی امر نمان خواستند سئوال را

بدل با استیضاح کنند و بنده گمان میکردم که جوابی بدهند که ما را قانع کرده محتاج با استیضاح نشود.

قوام السلطنه - اولاً میفرمایند علت کمی نان چیست بنده علت کمیابی را در چند وقت قبل عرض کردم اولاً بیشتر علت کمی بر آن این است که امسال نسبت بسال گذشته یعنی در تغاقوی ثیل زراعت گندم خیلی نقصان کرد و بعلاوه علل دیگر هم پیدا شده است و بنده تا يك اندازه اقرار میکنم که از طرف وزارت داخله قدری غفلت شده است ولی بایستی نمایندگان محترم اصناف بفرمایند که علت این غفلت چه بوده است همیشه فریب بیست الی سی خروار گندم موجودی در انبار دولت ذخیره بوده که ناچار وزارت داخله در چنین مواقع بغیازها میدادند در شش هفت ماه قبل از این باین اطمینان وزارت داخله که همیشه این مقدار در انبار دولتی موجود است بصرافت این نیتقاد که برای يك همپو روزی تهیه به بیند و معمول هم نبود که وزارت داخله تهیه به بیند بعلاوه معلوم است که بواسطه اینک ابتدای دولت جدید بود وزارت داخله کارهای زیاد داشته که اسباب غفلت از این مسئله شده است در هر صورت قدری قصور شده است و این بیست هزار خروار گندم انبار علل دیگری هم داشته است و آن این است که این مقدار میبایستی از خالصجات اطراف تهران بانبار وارد شود و بواسطه حرکات و کارهای اولیای زمان استبداد که همیشه کارهای آنها را بزرگ می اندازد و آنطوریکه شد باید عمل شود در خالصجات نشد یکوقت وزارت داخله رجوع کرد بانبار دولتی دید بیش از سه هزار خروار موجود نیست این بود که خبازها را خواسته و از علت سئوال کردیم آنها بعلاوه این عللی که عرض شد اظهار کردند که بواسطه اینک ایام عید بوده از اطراف گندم بطهران حمل نشده است و همیشه همینطور بوده است که در این ایام حمل گندم تعطیل بوده این اظهارات را اگرچه بعضی تصدیق کردند ولی وزارت داخله متقاعد نشد اقدامات لازمه که باید در اینکار بکند از خارج گندم خواسته است بعلاوه خبازها را بتوسط حکومت و بتوسط بلدیة احضار کرده از آنها التزام سخت گرفت که تاسر خرمن نان را از قرار یکمن یکقران بفروشنه و يك علت دیگری که باعث اختلال امران شده و بنده فراموش کردم عرض کنم این بود که در زمانی که بلدیة میخواست برای نان کمیابی تشکیل بدهد تا وزارت داخله ملتفت شود و جلوگیری کند و نگذارد که بیانی تشکیل شود کمیابی فرستاده بود در جاهائیکه ممکن بوده گندم خریده بود که در حقیقت فروش گندم منحصر بآنها شده بود و این اقداماتی که بعرض رسید از طرف وزارت داخله شده بعلاوه بر این که گندم از اطراف خواسته شد يك مبلغی هم بول قرض شده برای اینک گندم خریده شود از يك خباز باشی دیگر هم التزام گرفته شده که نان را بارزانی و فرارانی و خوبی چنانچه عرض شد بفروشنه و اشخاصی هم که تا اندازه مسبب اینکار شده بودند گرفته و هر قدر متعذر باعدا شدند نپذیرفته حکم بمجازات آنها گردید و تا چند روز دیگر می توانه اطمینان کامل با آقایان نمایندگان بدهم که امیدوارم این امر اصلاح شود و اینک فرمودند مسئول اینکار کیست خوب است قدری به امور گذشته و حرکات اولیای امور اواخر دوره استبداد توجه نظری بفرمائید ببینید که چه مفاسدی برای اوضاع امروزه ما مهیا کرده اند مثلا در عمل خالصجات چنانکه عرض شد بعضی ترنیبها فراهم آوردند که آنطوریکه باید عمل شود در آنها نشد.

است و عمده آن از اختلافاتی بود که در ورامین و اطراف آن پیدا شده بود و با این ترتیب امیدوارم بزودی یعنی تا چند روز دیگر اسباب آسایش عموم اهل طهران فراهم شود.

اسدالله میرزا - بنده فرمایشاتی را که فرمودند بیک قدری تصدیق میکنم ولی بیک قدری از طرف وزارت داخله قصور شده است برای اینک در آن مرتبه که در خصوص نان استیضاح شد در ضمن اظهارات بنده عرض کردم که امسال زراعت گندم نقصان داشته و از بیست الی سی هزار خروار گندم لازم است و این مقدار را که برای کفایت نان اهل طهران تاسر خرمن لازم است نداریم و گفتیم وزارت داخله باید تهیه کند الحمدلله مادر میانه نمایندگان اشخاصی را داریم که اگر بایشان گفته می شد شاید تابحال تهیه می کردند پریروز آقای وکیل التجار اظهار کردند که اگر بمن می گفتند شاید ده روزه بیست هزار خروار بایبشتر هر قدری که محل احتیاج بود وارد می کردم فرض این است که قدری قصور شده است حالا از گذشته صحبت کردن بی فایده است می خواهم عرض کنم در سابق وعده هائی که در این باب کردند که در واقع تمهید نبود ولی حالیه اگر تمهید میکنند که امر نان از این بیعده منظم شود و تاسر خرمن حادثه واقع نشود و مجلس شورای ملی دچار محظورات دیگری نشود و باندازه که برای طهران لازم است که تقریباً روزی سیصد خروار است فراهم و تسلیم میکنند بنده باین جواب قانع میشوم حالا سایر آقایان اگر قانع شوند گمان میکنم که مربوط ببنده نباشد.

قوام السلطنه - این مسئله را که میفرمایند که قصور شده است بنده نمی توانم تصدیق کنم این اقداماتی که وزارت داخله تا این تاریخ نموده بنا بر چه بوده است بهمان مذاکرات بوده است و در این مدت قریب (۱۲) هزار خروار گندم که حاضر کرده و مردم چه خورده اند وزارت داخله حاضر کرده و تمام صرف این شهر شده است باز هم امیدواری میدهم که در آتی تاسر خرمن طوری خواهد شد که اسباب آسایش اهالی شود.

رئیس - حالا که شروع بانتهابات کمیسیون ها می شود و اسامی آقایانی که در کمیسیونها عضویت دارند بتانی خوانده میشود که آقایان بدانند کدام يك از آقایان در کدام يك از کمیسیونها عضویت دارند.

سلیمان میرزا - بنده میخواهم عرض کنم که آن دفعه از هیئت رئیسه در کمیسیونها انتخاب کردیم و نتوانستند حاضر شوند مثلا آقای ممتاز - الدوله در کمیسیون عدلیه فقط در دو جلسه توانستند حاضر شوند و اگر باز اینطور باشد اسباب تعطیل کار کمیسیون خواهد شد بنده خواستم عرض کنم که اگر باز نمی آیند ایشان را انتخاب نکنیم که رأی مان باطل شود و اگر می توانند انتخاب شوند و همین طور که گفتند بتجربه معلوم شد که نمی توانند هم در هیئت رئیسه وهم در کمیسیونها باشند ولی تصور میکنم ایشان را در يك کمیسیون انتخاب کنیم که هیئت رئیسه هم يك کمیسیون باشد.

رئیس - فرمایش شاهزاده را تصدیق میکنم

آنوقت هم گفتند که نمی توانیم هم در کمیسیون ها کار کنیم هم در هیئت رئیسه و تصور می کنم در يك کمیسیون میتوانند کار بکنند که هیئت رئیسه هم يك کمیسیون تصور شود.

آقامیرزا ابراهیم خان - بنده باشاهزاده موافقم و میخواهم عرض کنم که کثرت کارهایی که در هیئت رئیسه متراکم شده و هر روزه هم در ازدیاد است باندازه است که خیلی امیدوار خواهم بود که همان کارها را بگذرانند و مخصوصاً می خواستم از آقایان نمایندگان خواهش کنم که ایشان را در کمیسیون هم انتخاب نکنند و تصور میکنم که همان کارها را که در هیئت رئیسه است اگر آنها را بگذرانند خیلی کار کرده اند.

متین السلطنه - بنده استدعا میکنم که در کمیسیون داخله بنده را انتخاب نکنند.

معاذ الملک - بنده استدعا میکنم که بنده را در هیچ کمیسویی ننویسند بجهت اینکه تکلیف بنده در هیئت رئیسه خیلی است که از صبح باید بیایم و تا دوازده شب گذشته بلکه بیشتر مشغول هستم و با این ترتیب حاضر که این شغل را انجام بدهم ولی بنده را در کمیسیون انتخاب نفرمائید.

اسدالله میرزا - بنده تصور میکنم اگر بنا بشود که از هیئت رئیسه در هیچ کمیسیون انتخاب نشوند بملاحظه اینکه عده و کلاه هنوز کامل نشده شاید کسر بیاید باینجهت خوب است همانطوریکه شاهزاده فرمودند ایشان در يك کمیسیون انتخاب کنیم که هیئت رئیسه يك کمیسویی باشد.

سلیمان میرزا - هر کس بهر کمیسیون میل ندارد مثل آقای متین السلطنه اظهار نماید که دیگر بعهده از انتخاب اگر استعفا نمایند اسباب اشکال خواهد شد.

رئیس - خوب است اول مسئله انتخاب هیئت رئیسه حل شود تا تکلیف معین شود.

وزیرزاده - بنده را چون در هیئت رئیسه انتخاب کرده اند استدعا می کنم که در هیچ کمیسیون انتخاب نفرمائید.

رئیس - بنا بر آنچه شاهزاده سلیمان میرزا بیان کردند اگر هیئت رئیسه را در هیچ کمیسیون انتخاب نمایند و آنها را معاف بدارند گمان می کنم بهتر است.

کاشف - اینکه فرمودید صحیح است ولیکن این سبب می شود که از معلومات بعضی از آقایان که در هیئت رئیسه هستند محروم می شویم مثلاً آقای معز الملک برای کمیسیون نظام و آقای ممتازالدوله برای کمیسیون عدلیه وجودشان خیلی لازم است که اطلاعات ایشان را بدانند و در صورتی که حاضر نشوند گمان میکنم دیگرانهم اطلاعاتی که دارند نتوانند اظهار کنند.

رئیس - ندارد این را ممکن است بکنیم که در هر موقعی که وجود یکی از هیئت رئیسه لازم شد اطلاع بدهند حاضر شده اطلاعات خود را اظهار نمایند.

وکیل الرعایا - بنده تجدد می کنم آن چیزی را که در ابتدای تشکیل کمیسیونها در سابق عرض کردم اگر بخواهیم در يك ساعت یک نفر در دو

جا کار کند این از قوه بشر خارج است و ما تجربه معلوم کردیم که هیئت رئیسه چه قدر کار دارد و گمان می کنم در صورتی که هیئت رئیسه بیشتر از آن تکلیفی که قانون برای آنها معین نموده حاضرند و انجام می دهند دیگر در کمیسیون انتخاب آنها صلاح نیست

حاج آقا - گمان می کنم اگر هیئت رئیسه انتخاب نشوند اولی باشد منتهی در موقع لزوم بآنها اطلاع خواهند داد.

رئیس - چون در نظامنامه داخلی در این باب صراحت چیزی ذکر نشده لازم است برای قطع رأی بگیرییم.

سلیمان میرزا - این محتاج برای نیست تمام کارها از روی تجربه است و ما می دانیم که نمی توانند برای این کار در تمام این سه ماه آقای ممتازالدوله فقط در يك جلسه یا دو جلسه در کمیسیون عدلیه حاضر شدند فرض کنید باز باتفاق انتخاب شدند وقتی که نمی توانند فایده ندارد بلکه اگر رأی ندهیم دو جنبه دارد یعنی خود آقایان مثل آقای معز الملک که وجود ایشان برای کمیسیون نظام مفید است و لازم است ممکن است اگر میل دارند اظهار نمایند که انتخاب شوند و اگر میل ندارند ایشان را نمی نویسند.

رئیس - گویا رأی غالب بر این است (ادیب التجار اظهار کرد من مخالفم).

رئیس - چون مخالف دارم لازم است رأی بگیرییم

تقی زاده - این را نمی شود رأی گرفت يك نفر مثلاً بنده یا غیر بنده بر می خیزند می گویند مخالف آنوقت رأی می گیرید و این قانونی میشود و از مجلس می گذرد و حال لکنکه شاید امروز یا يك ماه بعد يك نفر منشی مایل شد که در یکی از کمیسیونها انتخاب شود در صورتیکه رأی بگیرییم نمی تواند بر فرض تمام هیئت رئیسه را بالاتفاق در يك یا دو کمیسیون انتخاب کردیم مجبور نیستند قبول بکنند ممکن است بر می خیزند (اغلب گفتند رأی لازم نیست)

رئیس - پس رأی نمی گیریم اسامی اشخاصیکه در کمیسیونها عضویت دارند خوانده میشود (معاذ الملک اسامی را قرائت کرد)

کمیسیون بودجه

متنصر السلطان . داکتر اسمعیل خان . مصدق . الممالک . حسن علی خان . حاج میرزا رضا خان . تربیت . آقا سعید جلیل . مومن الملک . صدیق حضرت متین السلطنه . وکیل الرعایا . معین الرعایا . ابوالقاسم میرزا . معتمد التجار . حکیم الملک . میرزا اسدالله خان . نویری . فهیم الملک

کمیسیون مبتکرات

آقا محمد رضا . آقا سعید حسین اردبیلی . آقا میرزا احمد . ذکاء الملک . اسان الحکما . آقا شیخ ابراهیم زنجانی

کمیسیون عرایض

ابوالقاسم میرزا . حاج آقا . ناصر الاسلام . ادیب التجار . شبانی . آقا شیخ محمد خیابانی

ابوالقاسم میرزا - بنده عرض کردم که از عضویت استعفا می دهم

حاج آقا - بنده هم استعفا می دهم.

ذکاء الملک - بنده هم استدعا می کنم که از عضویت مبتکرات معذورم بدارند

رئیس - عجالتاً از آقایان خواهش می شود همین طور قبول نمایند که محتاج بتجدید انتخاب نشود بعد البته فراری در این باب داده خواهد شد.

ناصر الاسلام - بنده نایبدمی کنم فرمایشات رئیس را باید در باب کمیسیونهایی که کارشان زیاد است فراری داده شود و الا معلوم است یکی یکی خواهند استعفاداد

رئیس - عجالتاً برای کمیسیون خارجه رأی گرفته میشود مثل سابق شش فر کافی است درقه توزیع برای استخراج آقایان فهیم الملک میرزا دادوخان عز الملک بقرعه معین شدند تقی زاده (۴۸) رأی ذکاء الملک (۳۹) مومن الملک (۵۵) رأی اسدالله میرزا (۳۷) رأی نواب (۳۹) رأی سلیمان میرزا (۲۱) رأی وحید الملک (۲۱) رأی گفته شد باید بین شاهزاده سلیمان میرزا و وحید الملک قرعه کشیده یکی را معین کرد

سلیمان میرزا - چون بین بنده و آقای وحید الملک تساوی آرا است و بنده میل دارم در کمیسیون عدلیه و معارف باشم از این کمیسیون استعفا میدهم قبول باشد.

رئیس - حال کمیسیون داخله انتخاب میشود

میرزا داودخان - تشکیل این کمیسیونها برای این است که از وزارت خانها لواجیحی که می آید بآنها رجوع شود و بموجب راپورتی که از کمیسیون داخله و نظام قرائت شد در این مدت که این دو کمیسیون تشکیل شده بود لواجیحی بآنها نرفته بنده میخواستم عرض کنم برای چه خودمانرا معطل کنیم که دو مرتبه کمیسیون داخله انتخاب کنیم میخواهیم خودمان را گول بزنیم یا مجلس را

رئیس - در راپورت نوشته بود لواجیح قانونی رجوع نشده ولی مطالب دیگر رجوع شده است گذشته از این شاید در این سه ماه لایحه قانونی نداشتند و بعد از این بخواهند پیشنهاد کنند اینکه در این مدت رجوع نشده دلیل نمی شود که بعداً هم نخواهد شد.

میرزا داودخان - مگر هیئت رئیسه امیدوار باشند که بعد از این رجوع شود.

وحید الملک - بنده را استدعا میکنم که برای کمیسیون داخله ننویسید ولی اعضاء کمیسیون معارف داوطلب هستند خوب است آنها را انتخاب نمایند.

کاشف - بنده هم استدعا میکنم که مرا در کمیسیون داخله انتخاب نکنند اگر صلاح بدانند در کمیسیون فوائد عامه انتخاب نمایند شاید در آنجا بهتر می توانم کار کنم.

تقی زاده - بنده عرض میکنم که اسم مرا در هیچ کمیسویی ننویسند برای اینکه کمیسیون فوق العاده هم دارم مثلاً در این يك ماه گذشته پنج کمیسیون داشتم سه تای آن فوق العاده بوده است

رئیس - عده کمیسیون داخله سابقاً نفر بوده گمان میکنم زیاد است هفت نفر کافی است.

میرزا مرتضی قلیخان - ملت ازدیاد عده کمیسیون داخله برای این است که مطالبی بآنها رجوع می شود اغلب از ولایات و ایالات است و باید از هر ولایتی یک نماینده در آنجا باشد که از ترتیب ولایت خودش مسبوق است و اطلاعات خود را اظهار می نماید و بنده گمان می کنم که اقلاً باید نه نفر باشد **سلیمان میرزا** - این فرمایشی که مرتضی قلیخان کردند اگر منطقی فرض شود به اعضاء کمیسیون داخله (۴۵) نفر انتخاب شود و بنده عقیده ام این است که باید نقطه نظر را اهمیت کار قرار داد و شش نفر گمان می کنم کافی است .

حاجی میرزا آقا - فرار شده کس استعفا می دهد قبل از وقت اظهار نماید این اظهار از زمین و یسار بنده شد بنده هم چون در امور تجارت بیشتر بصیرت دارم استعفا می کنم مرا در کمیسیون فوائد عامه انتخاب نمایند .

کاشف - اینکه از هر ولایات و ایالات گفتند باید نماینده در کمیسیون داخله باشد لازم نیست هر موقع هر یک از آقایان را بخواهند اطلاع می دهند حاضر می شود .

فاتح الملک - بنده نتوانید می کنم اظهار آقا میرزا مرتضی قلیخان را ولی اینکه گفته شد که باید ۴۵ نفر باشد این را نمی گوئیم ولی می گوئیم چه ضرر دارد از هر ولایات و ایالات در آنجا انتخاب شود .

رئیس - عجلالتا همان هشت نفری که گفته شد انتخاب می شود بعد که سایر نمایندگان آمدند هر هر قدر لازم شد بر آنها افزوده میشود و رقه توزیع و بقره آقایان میرزا ابراهیم خان - حاجی میرزا رضاخان . معتمدالتجار برای استخراج آراء معین شدند .

معاضد الملک - آقا میرزا اسمعیل نوبری ۴۸ رأی عز الملک ۴۲ رأی - ناصر الاسلام ۳۲ رأی - فاتح الملک ۲۶ رأی محمد هاشم میرزا ۲۱ رأی حاجی شیخعلی خراسانی ۲۳ رأی آقا سید حسین کزازی ۲۱ رأی آقا شیخعلی شیرازی ۲۱ رأی حاجی محمد کریم خان ۲۴ رأی .

رئیس - دو نفر بیست و یک رأی دارند باید بقره بکنند از آنها معین شود والا سه نفر خواهد شد .

(بقره آقا سید حسین کزازی معین شد)
رئیس - برای کمیسیون نظام رأی گرفته میشود مثل سابق شش نفر کافی است .

حاجی شیخعلی - می خواستم سؤال کنم آقای معز الملک حاضر هستند برای کمیسیون که اسم ایشان هم نوشته شود یا خیر

معز الملک - بلی بنده در سابق هم در هیئت رئیسه کار می کردم هم در کمیسیون نظام و این هر دو بمقیده بنده با هم منافاتی ندارد .

رئیس - خوب خودشان که هستند چه ضرر دارد (ورقه رأی منتشر و آقایان ذیل بقره برای استخراج آراء معین شدند آدینه محمد خان - هشتترودی آقا میرزا احمد .)

رئیس - آقایان مشغول استخراج باشند عجلالتا ده دقیقه تنفس می شود (مجدداً جلسه تشکیل گردید معاضد الملک نتیجه استخراج قرائت کرد معز الملک (۵۰ رأی) حاجی محمد کریم خان (۵۰ رأی) دکتر امیرخان ۹۹ رأی حاجی فاتح الملک (۴۴ رأی) لسان الحکما ۹۹ رأی آقا سید محمد خان ۲۹ رأی .

رئیس - حال کمیسیون عدلیه را انتخاب می کنیم همانطوریکه بود شش نفر .

افتخار الواعظین - وقتی که کمیسیون عدلیه را در ابتدا انتخاب می کردیم در مجلس استدعا می کردیم هفت نفر انتخاب بشود حال باز آن استدعای خود را تجدید می کنیم (جمعی گفتند صحیح است)

رئیس - بسیار خوب هفت نفر باشد .
میرزا احمد - اسامی آقایانی که در کمیسیون عضویت دارند قرائت شود (معاضد الملک اسامی را قرائت کرد)

مؤتمن الملک - ذکاء الملک - ناصر الاسلام - لسان - الحکما (ورقه توزیع شد برای استخراج آراء آقایان محمد هاشم میرزا آدینه محمد خان - معین الرعایا معین گردید .)

معاضد الملک - آقا شیخ ابراهیم زنجانی (۵۷) رأی سلیمان میرزا (۵۱) رأی - آقا شیخ اسمعیل هشتترودی (۵۰ رأی) آقا سید محمد رضا (۳۸) رأی صدر العلماء (۲۷) رأی - حسنعلی خان (۲۶) رأی - آقا شیخ رضا (۲۹) رأی .

رئیس - برای کمیسیون قوانین مالیه ده نفر بود مثل سابق انتخاب میشود (گفتند ۱۲ نفر بود)
اسدالله میرزا - بنده بواسطه کسالت مزاج وضعف بنیه که دارم در پیش از یک کمیسیون نمیتوانم عضویت قبول نمایم .

رئیس - آقا میرزا مرتضی قلیخان مایل هستند که در این کمیسیون باشند (اسامی اشخاصیکه در کمیسیون عضویت دارند .)

مؤتمن الملک - ناصر الاسلام - لسان الحکماء - فاتح الملک - آقا سید محمد رضا - حسنعلیخان - آقا شیخ ابراهیم زنجانی (ورقه منتشر گردید بقره آقای نوام الاسلام و نجات و شیبانی برای استخراج معین گردیدند)
رئیس - آقای حاجی وکیل الرعایا حاضر شده اند که تافرة جمادی الاولی بیست هزار خروار گندم وارد طهران کنند باید اظهار امتنان کرد .

وکیل الرعایا - این چیزیکه عرض میکنم قدری توضیح واضح است لکن برای اینکه شاید بکنند در این مملکت در اشتباه باشد آن اشتباه رفع شود ناچارم عرض کنم و آن این است که همه حربهائی که داشته اند آن اشخاصیکه با ما دشمن بودند برای ما انداختند لکن خداوند ما را موفق کرد که از آنها مدافعه کردیم تنها چیزیکه برای خودشان اسباب امیدواری قرار دادند همین کاری است که امروز در دست گرفته و بنده در ابتدای فتح طهران در نظر داشتم که شاید بکروزی بکار بیندازند و همیشه در این خیال بودم که پیش بینی کرده باشم لکن بدبختانه گرفتاری دیگر چون مقدم بر این بود مانع از این پیش بینی شد و اینکه خواستم از نمایندگان محترم برای این خدمت

اجازه بگیرم برای آنروزی است که وقتی ما آن گندم زیاد را که در دور دست هست بزرگوار کردیم بعد آنچه را که آقایان نگه داشته و اسلحه خود قرار دادند و وسیله امیدواری خورد دانستند ترار بگذاریم حمل کنند بآنجاها تا یک آن این گندم را از آنجا ها می آوریم چون تا اینکه زراعت جدید خوردنی شود سی هزار خروار گندم لازم داریم ده هزار خروار آن در دست اشخاصی است که خیر خواهند که در حقیقت فلت کردند از اطراف حاضر کنند و گمان نمی کردند اینطور خواهد شد تا ۱۵ روز دیگر میرسد برای بعد از این مدت بنده با یک امیدواری زیادی اول بتوفیق و کمک خداوند به معاونت شماها تدریجاً این مقدار را بطهران میرسانم شماها باید وعده کنید که پس از ورود این گندم باینده همراهی کنید که یک تلافی با آنها بکنیم (عموم نمایندگان تحسین کردند) .

رئیس - چون وکلای آذربایجان جلسه دارند مجلس را ختم می کنیم انتخاب کمیسیون معارف و فواید عامه می ماند برای روز شنبه به علاوه دستور آن روز قرائت راپورت کمیسیون راجع بانتخاب نماینده ارامنه انتخاب سه نفر نمایندکان و اگر وقت باقی ماند شور در قانون وزارت معارف و اوقاف (مجلس یکساعت و ربع از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۷۷

صورت مجلس روز ۲۸ شهر

ربیع الاول ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله منعقد و صورت مجلس قبل را معاضد الملک قرائت کردند .

رئیس - در صورت مجلس اگر ملاحظه هست بفرمائید .

حاجی آقا - همانطوریکه شاهزاده ابوالقاسم میرزا از عضویت کمیسیون عرایض استعفا دادند بنده هم از کمیسیون عرایض استعفا دادم و وجه استعفای بنده را در کمیسیون عرایض کثرت کار گمان کردند ولی بنده تکذیب میکنم بجهت اینکه بنده حاضر در سه کمیسیون عضویت قبول کنم انتخاب بنده در کمیسیون عرایض مثل این است که بنده را در کمیسیون نظام و حاجی محمد کریمخان را در کمیسیون عدلیه انتخاب کنند .

محمد هاشم میرزا - در صورت نوشته شده بود که ابوالقاسم میرزا استعفا داد عوض ایشان معین نشد دیگر اینکه لفظ بقره معین شد خوب نیست یک لغت دیگر بجای او باشد .

رئیس - در باب صورت هر کس حرفی دارد اظهار کند تا برسیم بمطالب دیگر .

[اظهاری نشد - رئیس صورت را امضا کرد .]
حسنعلیخان - بنده از کمیسیون عدلیه استعفا میکنم استدعا میکنم دیگری را معین کنید .

افتخار الواعظین - بنده راجع بنظامنامه عرض دارم کمیسیونهائی که از شعب منتخب می شوند اعضاء این کمیسیونها اگر می خواهند استعفا بدهند باید بر رئیس آن شعبه استعفا بدهند .